

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
кафедра мікології та фітоімунології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____

“ _____ ” _____ 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Захист рослин у ландшафтному дизайні

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Вид дисципліни – міжфакультетська (по виборі)

Факультети біологічний; екологічний; хімічний;
ФГГРТ; РБЕКС; психології; соціології; юридичний;
іноземних мов; МЕВ та ТБ; фізичний;
фізико-енергетичний; механіко-математичний

2020/2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою біологічного факультету

Протокол №__ від “__” _____ 2020 р.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: к.б.н., доцент Усіченко А.С.

Програму схвалено на засіданні кафедри мікології та фітоімунології

Протокол №__ від “__” _____ 2020 р.

В.о. завідувача кафедри мікології та фітоімунології

_____

(підпис)

Володимир Страшнюк
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено Науково-методичною комісією біологічного факультету

Протокол №__ від “__” _____ 2020 р.

Голова науково-методичної комісії біологічного факультету

_____

(підпис)

В.В. Мартиненко
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Захист рослин у ландшафтному дизайні» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки рівня: перший (бакалаврський), спеціальності (напряму): міжфакультетська

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Захист рослин у ландшафтному дизайні» є ознайомлення студентів з основними патологіями рослин, що використовуються при створенні штучних ландшафтів; сучасними методами та засобами інтегрованого захисту декоративних рослин; основними засадами профілактики інвазії патогенів

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Захист рослин у ландшафтному дизайні» є: сформувати сучасні уявлення про хвороби та шкідників декоративних рослин, методи їх діагностики та терапії; ознайомитися з сучасними підходами у захисті рослин; препаратами-антимікотиками: різноманіттям, механізмами їх дії та обмеженнями застосування.

1.3. Кількість кредитів

Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин

Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Міжфакультетська (за вибором)	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2 або 3-й	-
Семестр	
3 або 5-й	-
Лекції	
24 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
8 год.	-
Лабораторні заняття	
0 год.	-
Самостійна робота	
58 год.	-
Індивідуальні завдання – не передбачені	
Вид контролю – залік	

1.6. Заплановані результати навчання

Студенти повинні досягти таких результатів навчання: мати комплексне уявлення про патологічні стани декоративних рослин, особливості їх розвитку та принципи лікування

1.6.1. Знання:

- типи хвороб декоративних рослин;
- хвороби та шкідники асимілюючого апарату, стовбурів та гілок декоративної рослинності ;
- хвороби газонів;
- специфіка захисту декоративних рослин;
- відомості про основні типи пестицидів.

1.6.2. Вміння:

- розпізнавати тип хвороб та шкідників, що уражують декоративні рослини;
- підбирати оптимальний метод діагностування патології
- провести розробку системи захисних заходів декоративних рослин

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Загальні відомості про хвороби та шкідників декоративних рослин.

Тема 1. Типи хвороб декоративних рослин.

Тема 2. Основні групи шкідників, що пошкоджують декоративну рослинність.

Тема 3. Специфіка патогенезу у штучно створених ландшафтах.

Розділ 2. Хвороби та шкідники асимілюючого апарату, гілок, стовбурів і коренів декоративних рослин

Тема 4. Основні патології та пошкодження асимілюючого апарату декоративної рослинності.

Тема 5. Види некрозно-ракових патологій декоративних рослин. Основні збудники та їх діагностичні ознаки. Шкодочинність. Заходи контролю поширення осередків.

Тема 6. Види судинних мікозів декоративних рослин. Основні збудники та їх діагностичні ознаки. Шкодочинність. Заходи контролю поширення осередків.

Тема 7. Гнилі деревних порід. Класифікація. Шкодочинність. Основні збудники кореневих та стовбурових гнилей хвойних та листяних порід, особливості патогенезу. Сучасні методи діагностики стовбурових гнилей (резистографія, імпульсна томографія).

Тема 8. Стовбурові шкідники. Класифікація. Шкодочинність. Основні представники. Методи діагностики

Розділ 3 . Хвороби газонів

Тема 9. Основні збудники хвороб газонного покриття,

Тема 10. Специфіка патогенезу та заходи контролю поширення осередків хвороб на газонах.

Розділ 4. Специфіка захисту декоративних рослин при створенні та утриманні штучних ландшафтів.

Тема 11. Профілактика інвазії патогена. Методи елімінації або ослаблення патогенного інкоулюма. Агротехнічні прийоми (підтримання оптимальних ґрунтових умов; профілактичні санітарні заходи; підтримка несприятливих умов середовища для розвитку патогена). Біологічні методи («пригнічуючі» ґрунти, використання антагоністичних мікроорганізмів). Хімічні методи елімінації або ослаблення патогена (обробка ґрунту, обмеження чисельності комах-векторів).

Контроль розвитку захворювань шляхом підвищення стійкості рослин. Специфіка підбору стійких сортів та форм декоративних рослин при створенні штучних ландшафтів. Індукована резистентність. Активатори захисних механізмів рослин.

Тема 12. Перспективи використання біологічного методу метод у захисті декоративних рослин. Представники грибів-антагоністів, що мають комерційне значення. Біологічний метод у боротьбі з грибними патогенами (грунтовими, хворобами надземних частин). Бактерії антагоністи для боротьби з грунтовими патогенами, хворобами філлоплани. Хімічний метод в захисті рослин. Специфіка використання пестицидів для захисту декоративних рослин. Обприскування, ін'єкційні методи. Обробка ран деревних рослин. Типи пестицидів, які використовуються в захисті декоративних рослин.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділи та теми	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Разом	у тому числі					Разом	у тому числі				
		л	сем	лаб	пр	сп		л	сем	лаб	пр	сп
Розділ 1. Загальні відомості про хвороби та шкідників декоративних рослин												
Тема 1.	6	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 2.	6	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 3.	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Разом за 1 розділом	20	6	2			12						
Розділ 2. Хвороби та шкідники асимілюючого апарату, гілок, стовбурів і коренів декоративних рослин												
Тема 4.	7	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 5.	7	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 6.	7	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 7.	7	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 8.	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Разом за 2 розділом	36	10	2	-	-	24	-	-	-	-	-	-
Розділ 3. Хвороби газонів												
Тема 9.	7	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 10.	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Разом за 3 розділом	15	4	2	-	-	9	-	-	-	-	-	-
Розділ 4. Специфіка захисту декоративних рослин при створенні та утриманні штучних ландшафтів												
Тема 11.	9	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 12.	10	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за 4 розділом	19	4	2			13						
РАЗОМ	90	24	8			58						

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне відділення	заочне відділення
1	Особливості патологічного процесу у штучно створених насадженнях	2	-
2	Специфіка діагностики пошкоджень стовбуровими шкідниками	2	-
3	Фенологічні особливості захисту газонів	2	-
4	Особливості інтегрованого захисту декоративних рослин	2	-
РАЗОМ		8	-

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

програмою не передбачені

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Інформаційними джерелами для самостійної роботи є базова і допоміжна рекомендована література, а також ресурси Інтернету.

№ з/п	Види роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Опрацювання навчального матеріалу протягом семестру	40	
2	Підготовка до підсумкового контролю	18	
Разом		58	

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

програмою не передбачені

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Самоконтроль здійснюється під час розв'язання завдань з використанням рекомендованої літератури та ресурсів мережі Інтернет. Перелік завдань для самопідготовки і самоконтролю студенти отримують під час першого заняття.

Поточний контроль проводиться у вигляді:

обговорення зі студентами матеріалів попереднього заняття на початку кожного наступного. Обговорення передбачає усну відповідь на поставлене запитання з можливістю її виправлення або доповнення іншими студентами або викладачем;

семінарських занять (по два для кожного розділу).

Підсумковий контроль: проводиться у вигляді письмового заліку

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточний контроль, підсумковий залік					Кількість балів
Семінар 1	Семінар 2	Семінар 3	Семінар 4	Залік	
15	15	15	15	40	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою для заліку
0-50	незараховано
51-100	зараховано

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Кузьмичев Е.П., Соколова Э.С., Мозолевкая Е.Г. Болезни древесных растений: справочник [Болезни и вредители в лесах России. Том 1.] – М.: ВНИИМ, 2004. – 120 с.
2. Соколова Э.С., Галасьева Т.В. Инфекционные болезни древесных растений : учеб. Пособие / Э.С. Соколова. – М. : ГОУ ВПО МГУЛ, 2008. – 87 с.
3. Ролл-Хансен Ф., Ролл-Хансен Х. Болезни лесных деревьев.— СПб.: ЛТАб, 1998.— 120 с.
4. Трейвас Л.И.: Болезни и вредители роз, хвойных и других декоративных растений. Атлас-определитель.-Фитон XXI, 2017. – 360 с.
5. Plant pathology. 5-th edition / ed. by G.N. Agrios. –Amsterdam [etc.] : Elsevier Academic Press, 2005. – 922 p.
6. Ellis, M. B.; Ellis, J. P. Microfungi on land plants. An identification handbook. 1985. – 818 pp.

Допоміжна

- 1.Белан С. Р. Новые пестициды: Справочник/ С. Р. Белан, А. Ф. Грапов, Г. М. Мельникова; ВНИИ хим. Средств защиты растений (ВНИИ ХСЗР). — Москва: ИД Грааль, 2001. — 196 с.
- 2.Бондарцева М.А. Определитель грибов России, вып.2 (порядок Афиллофоровые).– СПб.: Наука, 1998.– 392с.
- 3.Бондарцева М.А., Пармасто Э.Х., Определитель грибов СССР // Афиллофоровые грибы, вып. 1 (Семейства гименохетовые, лахнокладиевые, кониофоровые, щелелистниковые).– Л: Наука, 1986.– 192 с.
4. Мельников Н. Н. Пестициды и регуляторы роста растений: Справочник/ Н. Н. Мельников, К. В. Новожилов, С. Р. Белан — М.: Химия, 1995. — 576 с. — ISBN 5-7245-0960-1;
- 5.Минкевич И.И. Эпифитотии грибных болезней древесных пород.– Л: Из-во ЛГУ, 1986.– 115с.
- 6.Мухин В.А., Экология дереворазрушающих грибов.– Екатеринбург: УрО РАН.– 2002.– 306с.
7. Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні / [упорядкув. В.У. Ящук]. – К.: Юніверс Медіа, 2012. – 543 с.

10. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ, ВІДЕО-ЛЕКЦІЇ, ІНШЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Компакт-диск з науковою і навчальною літературою, програмою, конспектом лекцій і мультимедійними презентаціями.

<http://nt.ars-grin.gov/fungalatabases/fungushost/fungushost.cfm>

<http://www.mycobank.org/Biolomics.aspx?Table=Mycobank&Page=200&ViewMode=Basic>

<http://www.agf.gov.bc.ca/cropprot/pathology.htm>

<http://www.forestpests.org/diseases.cfm>

<http://www.plantpath.cornell.edu/Trees/TreePests.html>